

دعاوی اقتصادی و سازوکار قضایی مشخصی برای حمایت از سرمایه‌گذاران منجر شود.^۳ تا زمانی که قوه قضائیه سازوکار منسجم قضایی در حمایت از سرمایه‌گذاران در قالب تنظیم آیین دادرسی تجاری ایجاد نکند؛ نمی‌توان به تحول اساسی در حمایت قضایی از سرمایه‌گذار امیدوار بود.

موضوع نبود سازوکار قضایی منسجمی در حمایت از سرمایه‌گذار خود را در رویه قضایی کشور ما نیز نشان داده است. بررسی رویه قضات در پرونده‌هایی که مربوط به واحدهای تولیدی و سرمایه‌گذاران است نشان می‌دهد قضات رویه منسجمی در حمایت از سرمایه‌گذاران ندارند و برخی مواقع آرای قضات کاملاً ضد تولید است. به‌طور مثال قضات با ممنوع‌الخروجی صاحبان بنگاه‌های تولیدی، صدور حکم جلب تولیدکنندگان و ... در راستای ضربه به واحد تولیدی رأی صادر کرده‌اند.

یکی دیگر از مراجع قضایی دیوان عدالت اداری است که ظرفیت‌های اساسی در حمایت از سرمایه‌گذار و تولیدکننده دارد؛ اما اقدام خاصی در این زمینه صورت نداده است. با بررسی رویه دیوان عدالت اداری در ابطال مقررات دولتی مشخص می‌شود که دیوان هیچ‌گونه اقدامی در راستای ابطال مقرراتی که باعث ضربه به سرمایه‌گذاری و تولید می‌شود، انجام نداده است و لازم است که رویه دیوان عدالت اداری در این زمینه تغییرات اساسی داشته باشد.

در دو سال اخیر ابلاغ بخشنامه آمره بودن نرخ سود مازاد بر مصوبات بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار از اقدامات مثبت قوه قضائیه در حمایت از تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران بوده است.^۴ بخشنامه شیوه احضار فعالان اقتصادی و

حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری است که در سال ۱۳۸۶ ابلاغ شد. این دستورالعمل به‌طور کلی و بخش‌هایی مانند تشکیل کمیته‌های حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری به‌صورت خاص تا سال ۱۳۹۱ مورد توجه جدی قوه قضائیه نبود.^۱ کمیته‌های حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری ظرفیت‌ها و اختیارات قابل توجهی برای حمایت از سرمایه‌گذار دارند. این کمیته‌ها در چند سال اخیر حمایت‌های قابل توجهی از سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان انجام داده‌اند؛ اما به دلیل ضعف اطلاع‌رسانی، بسیاری از واحدهای تولیدی و سرمایه‌گذاران به این کمیته‌ها رجوع نمی‌کنند و باعث شده که در برخی استان‌ها این کمیته‌ها محلی برای حمایت از گروه خاصی، از سرمایه‌گذاران شود. لازم است که معاون اول قوه قضائیه مطابق ماده ۶ دستورالعمل حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری این موضوع را مورد آسیب‌شناسی اساسی قرار دهد.^۲

همان‌گونه که در موضوع حمایت از حقوق مالکیت سرمایه‌گذار ذکر شد، تنظیم آیین دادرسی تجاری و ایجاد دادگاه‌های تجاری از جمله نیازهای ضروری است که تاکنون از سوی قوه قضائیه و دولت مورد بی‌توجهی قرار گرفته است و از جمله مواردی است که می‌تواند به ساماندهی

۱- ماده ۲ دستورالعمل حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری در قوه قضائیه: در راستای اعمال سیاست‌های تدوین‌شده از سوی کمیته مرکزی پیگیری اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی در قوه قضائیه و در جهت حمایت قضایی از سرمایه‌گذاری در هر استان، کمیته‌های حمایت قضایی استانی با ترکیب ذیل تشکیل می‌شود:

- رئیس کل دادگستری استان یا جانشین او (رئیس کمیته)

- دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان (دبیر کمیته)

- مدیرکل دفتر بازرسی استان

- رئیس کل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مرکز استان

- مدیرکل ثبت اسناد و املاک استان

تبصره- حسب مورد و با صلاحدید رئیس کمیته حمایت قضایی استان، اعضای دیگری نیز به‌عنوان عضو مدعو (بدون حق رأی) جهت شرکت در جلسات کمیته دعوت می‌شوند.

۲- ماده ۶. نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل بر عهده معاون اول قوه قضائیه است و کلیه واحدهای قضایی و سازمان‌های وابسته موظفاند گزارش عملکرد و برنامه کاری خود را هر شش ماه یک‌بار به معاون اول قوه قضائیه اعلام نمایند.

بدهد و حقوق سرمایه‌گذار ترضیع گردد. موضوع تعیین و اعلام دلار ۴۲۰۰ تومانی ازجمله این موارد است. یا در بسیاری از موارد دیگر مسئولین وعده‌ها و بعضاً تصمیماتی غیرمنطقی را در رابطه با برخی از استان‌ها می‌گیرند و بعد از مدتی که سرمایه‌گذار بر اساس تصمیم مسئولین اقدام به سرمایه‌گذاری کرده است به آن وعده عمل نمی‌شود و در این بین تنها سرمایه‌گذار است که از بین رفته است. در موارد متعددی مسئولین با وعده ایجاد منطقه صنعتی، توسعه معادن یا صنایع مختلف سرمایه‌گذار را تشویق به حضور در منطقه کرده‌اند و بعد از مدتی وعده‌ها و تصمیمات محقق نشده و در این بین سرمایه‌گذاری که اقدام به ایجاد زیرساخت در آن مناطق کرده، متحمل خسارت‌های گاه کلان شده است. هرچند مدعی‌العموم در برخی از موارد خاص به اظهارنظرهای مسئولین ورود کرده و از آنان توضیح خواسته؛ اما این موارد بیشتر در رابطه با مسائل کلان کشور بوده است. در رابطه با مواردی که حقوق عامه مردم و سرمایه‌گذاران از این اظهارنظرهای کذب و غیرواقعی ترضیع گشته، ورود نکرده است.

در حال حاضر مهم‌ترین موضوع که در نظام حقوق اداری کشور هنوز توافق جامعی در رابطه با آن صورت نگرفته است، مفهوم و حیطه موضوع «انتظار مشروع» است. اگر حداقلی‌ترین تعریف از «انتظار مشروع» را هم بپذیریم وعده‌های رسمی مسئولین به سرمایه‌گذاران را می‌توان مصداقی از انتظار مشروع دانست و نیاز است، علاوه بر اینکه در قوانین کشور به این موضوع توجه بیشتری شود رویه قضایی نیز به سمت مکلف کردن مسئولین و دستگاه‌های ذی‌ربط به جبران خسارت‌های وارده و حمایت از سرمایه‌گذار متمایل شود.

نبود سازوکار قضایی منسجم در حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی

در نظام قضایی کشور هیچ‌گونه سازوکار منسجمی با هدف حمایت از سرمایه‌گذار وجود ندارد؛ اما در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در این زمینه انجام شده که توانسته تا حدودی به حمایت از سرمایه‌گذار کمک کند. یکی از سازوکارهای تقریباً مشخص در حمایت از سرمایه‌گذاری در نظام قضایی دستورالعمل

۳- ماده ۲۹ قانون بهبود محیط کسب و کار: قوه قضائیه و دولت اقدامات قانونی لازم را برای تنظیم آیین دادرسی تجاری و تشکیل دادگاه‌های تجاری به عمل می‌آورند.

۴- هرساله شورای پول و اعتبار، نرخ سود تسهیلات بانکی را بر اساس عقود مبادله‌ای و مشارکتی اعلام می‌کند و کلیه بانک‌ها را به رعایت این نرخ‌ها در اعطای تسهیلات ملزم هستند اما برخی بانک‌ها در قالب‌هایی این نرخ سود را دور می‌زنند و مازاد بر آن تسهیلات می‌دهند. زمانی که این پرونده‌ها به دادگاه ارجاع می‌شد با دو رویه قضایی متفاوت در محاکم قضایی رویه رو بود. برخی با استناد به ماده